

Nota archeologie

Bree, Herenstraat 53

DEEL II: programma van maatregelen

Projectcodes:

2020C1 (landschappelijk bodemonderzoek) en 2020D231
(proefsleuven en proefputten)

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

VAN DE KONIJNENBURG, R., WIJNEN, J., JANSSEN, J., 2020, Bree, Herenstraat 53 – verslag van het landschappelijk bodemonderzoek, HAAST-rapport 2020-18, Bree, D/2020/12654/18

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018

e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

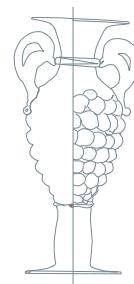
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2020/12654/18

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

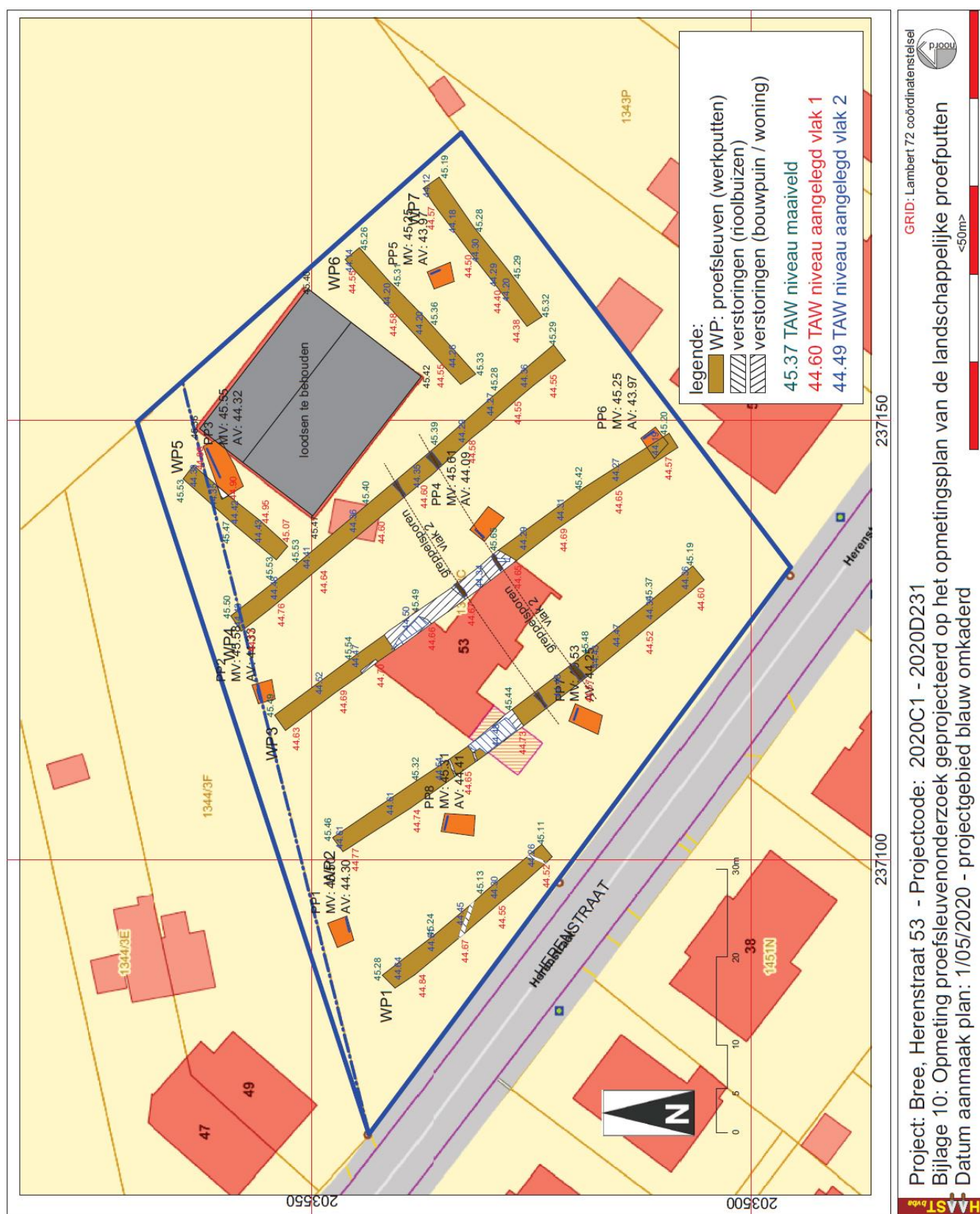

COVERFOTO: profielkolom 3 landschappelijk bodemonderzoek

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte
2. Bouwprogramma
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek
4. Assessment van het terrein
5. Gemotiveerd advies
6. Figurenlijst

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcodes 2020C1 en 2020D231, Bree – Herenstraat 53

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2020C1 (landschappelijk bodemonderzoek), 2020D231 (proefsleuven en proefputten)
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13133
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13133
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13133
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13133
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen, archeoloog-assistent, Jeroen Wijnen (aardkundige), Laagland Archeologie
Betrokken personen buiten het project:	
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018 jeroen.wijnen@laaglandarcheologie.nl

2. Bouwprogramma

Perceel 1344a is een verlaten, deels onderkelderde woning die volledig af- en uitgebroken zal worden. Op perceel 1344b en 1344c/2 staat een loods (B1344b) met er tegen aan gebouwd een open loods (B1344c). Beide loodsen worden niet afgebroken en behouden hun bestemming.

De percelen Bree, afdeling 1, sectie B, percelen 1344/2c (3715,65 m²), 1344a (woning: 179,77 m²), 1344b (opslagloods: 197,10 m²), totale oppervlakte = 4092,52 m², zullen verkaveld worden in 9 loten waarvan 6, aan de straatzijde, bestemd zijn voor woningbouw. Op de loten 1 en 6 zijn vrijstaande woningen mogelijk, op de loten 2, 3, 4 en 5 telkens twee geschakelde woningen voor halfopenbebouwing. Plannen van de woningen zijn niet beschikbaar aangezien de bouw aan de vrijheid van de koper van het lot wordt overgelaten. De loten 7, 8 en 9 worden uit de verkaveling gesloten, behouden hun bestemming – de loodsen (kadastrale percelen B1344b en B1344c/2) worden niet afgebroken – en deze loten worden naar keuze bij de verkavelingsloten gevoegd. Het zal dus aan de koper van lot 7 zijn om te bepalen of de loodsen al dan niet afgebroken worden. De loten 1 tot en met 6 hebben een totale oppervlakte van 3210m².

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem

mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies zoals geformuleerd in archeologienota 13133:

De aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden kan niet voor 100% kan uitgesloten worden. Wel kan gesteld dat de verwachting naar onverstoorde steentijdsites eerder matig is omwille van de recente bodemingrepen. Gelet op de natuurlijke ligging van het gebied, aan de rand van een beekje, kunnen echter sporen uit de steentijd, de metaaltijden en later niet volledig uitgesloten worden. De mogelijkheid bestaat natuurlijk altijd dat er sporen van off-site fenomenen worden aangetroffen of een geïsoleerde afvalkuil zoals bijvoorbeeld in Overpelt – Bleekveldstraat en Meeuwen – Hoogstraat/Kruisstraat .

Ook wat betreft sporen van bewoning of grondgebruik in de Middeleeuwen kunnen niet uitgesloten worden. Sporen of beter aanwijzingen voor bewoning en/of grondgebruik gedurende de Middeleeuwen zijn niet van kaarten zijn af te lezen omwille van het eenvoudige feit dat er een kaarten bestaan. Daarvoor kan een vergelijking gemaakt met sites zoals Opglabbeek Weg naar Zwartberg en Peer, Peerderstraat waar sporen van boerderijen uit de volle middeleeuwen werden aangetroffen .

Sporen uit de Nieuwe Tijd en later lijken dan weer wel uitgesloten te kunnen worden aangezien op geen enkele historische kaart aanwijzingen te vinden zijn voor bebouwing.

Gelet op de recente bodemingrepen is het aangewezen eerst een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren om na te gaan in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw nog intact is en of er nog een kans is op het aantreffen van archeologische sporen.

Indien na het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er nog voldoende kans is op het aantreffen van archeologische sporen, dan volgt eventueel een archeologisch verkennend booronderzoek, alleszins gevolgd door een gebiedsdekkend proefsleuvenonderzoek, tenzij het landschappelijk bodemonderzoek uitwijst dat er geen kans meer is op het aantreffen van archeologische sporen. Voor het proefsleuvenonderzoek worden twee voorstellen van inplanting van de proefsleuven voorgesteld. De uitvoering van de proefsleuf doorheen de open loods is immers afhankelijk van de mogelijkheid van doorgang van de graafmachine. De loods heeft een “vrij” doorganghoogte van maximaal 3,20 m.

Indien tijdens het verkennend booronderzoek en/of het proefsleuvenonderzoek voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor een archeologisch interessante site die kennisvermeerdering kan opleveren voor het gebied en de regio dan zal een vervolgonderzoek worden opgelegd in de vorm van een archeologische opgraving hetzij binnen een afgebakende zone, hetzij over heel de oppervlakte van het bedreigde terrein. Dit is echter pas mogelijk na bekrachtiging van een

archeologienota met de resultaten van het archeologisch vooronderzoek gekoppeld aan een programma van maatregelen.

4. Assessment van het terrein

De site werd onderzocht op 4 maart 2020 voor het landschappelijk bodemonderzoek en op 1 mei 2020 voor het proefsleuvenonderzoek.

Algemeen werd vastgesteld dat in de profielkolommen 1, 2, 3, 4, 5 en 6 de bodem afgedekt is door een harde grind- en puinlaag bestemd voor het berijden met voertuigen. Onder die puinlaag bevindt zich een restant van een Bh horizont, een lemig zandlaag, vrij plastisch en licht vochtig met zwakke humus-insijpeling die de horizont een grijsbruine kleur geeft. In de profielkolommen 3 en 4 werd onder de opgebrachte grond een grijsbruine en bruine horizont aangetroffen met sporadisch bijmenging van bouwafval; baksteenfragmentjes, mortel- en wortelresten. In de profielkolommen 1 en 2 bevindt zich onder de Bh-horizont een overgangshorizont C1 met sporadisch grindbijmenging. Daaronder werd de C2-horizont bereikt; een lemig zandhorizont met grindbijmenging en roestverschijnselen.

In profielput 4 is onder de opgebrachte en geroerde lagen een restant van een B-horizont aangetroffen met sporen van wortelresten. Die horizont ligt op een C1-horizont, oranje/geel van kleur door roestverschijnselen, die zich in de vorm van tongen verder doorzetten in de onderliggende C2-horizont. Zowel in de C1 als in de C2-horizont is er, in toenemende mate, sprake van grindbijmenging.

Profielkolom 5 vertoont een gelijkaardig beeld als profielkolom 4 met die uitzondering dat in profielput 5 geen oude Ap-horizont werd aangetroffen maar een 70 tot 80 cm dik pakket opgebrachte grond met matige bijmenging van baksteenpuin, cementresten en grinden.

Ook profielkolom 6 vertoont een gelijkaardig beeld alhoewel in dat profiel een restant van een Bh en B horizont werden aangetroffen, samen Bh-horizont waarbij de insijpeling van humus afneemt in de diepte. De C1 vertoont in dat profiel meer roestverschijnselen dan de C2 maar beide horizonten zijn vooral gekenmerkt door grindbijmenging.

De profielputten 7 en 8 werden beide in de voortuin van de woning aangelegd. Opvallend is ook daar een vrij dik pakket opgebrachte grond met matige bijmenging van bouwafval; baksteenfragmenten, restanten van cementmortel en grindbijmenging. De opgebrachte grond dekt een B/BH horizont af. Die horizont is grijsbruin van kleur met sporadisch grindbijmenging, insijpeling van humus die afneemt in de diepte en heel sporadisch een spoor van bioturbatie (wortel- en wormengangen). Onder de B-horizont bevindt zich de C die gekenmerkt wordt door matige tot dense grindbijmenging en roestverschijnselen.

Na het landschappelijk bodemonderzoek werd besloten het verwachtingspatroon bij te stellen naar laag wat betreft sites uit de prehistorie, matig wat betreft metaaltijden en vroeg-historische perioden en onbestaande wat betreft late-Middeleeuwen en recentere perioden. De bijstelling naar een lage verwachting naar sporen uit de steentijd heeft vooral te maken met het feit dat de bodem sterk

geroerd is wat betreft de Ap- en B-horizonten. De Ap is op meerdere plaatsen helemaal verdwenen, de B-horizont is slechts deels bewaard en soms ook geroerd gelet op de bijmenging van fijn bouwpuin en vooral gekneusde wortelresten. Daarom werd in het archeologisch traject geen verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd maar werd tijdens het proefsleuvenonderzoek extra aandacht besteed aan het eventueel aantreffen van steentijdartefacten.

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op 1/05/2020. In afwijking van het voorgestelde plan van aanleg van de proefsleuven, werden drie proefsleuven, de sleuven 5, 6 en 7, haaks op de oriëntatie van de proefsleuven 1 t.e.m. 4 aangelegd. Dit had vooral te maken met de grootte en de wendbaarheid van de graafmachine en omdat de bevloering binnen de loodsen op last van de eigenaar onaangeroerd diende te blijven wegens verkoop in de staat waarin ze zich bevinden. Op het moment van de aanleg van de proefsleuven was er al een optie tot aankoop.

De sporen, gearceerd aangeduid op het algemeen opmetingsplan, zijn sporen van rioleringsbuizen, sporen van de afgebroken woning en bijhorende inrit. Dit blijkt duidelijk uit een projectie van het algemeen opmetingsplan van het proefsleuvenonderzoek op het GRB (Grootschalig Referentie Bestand) waarop de huidige – inmiddels deels afgebroken – toestand van het terrein staat ingetekend.

In proefsleuf 1 werden in vlak 1 ook nog twee plantgaten aangetroffen met wortelresten en in de proefsleuven 3 en 5 werd een deel van de landschappelijke proefputten 3 en 6 aangetroffen.

In elke proefsleuf werd een tweede vlak aangelegd gemiddeld 26 cm dieper dan vlak 1. De op het opmetingsplan (fig. 13-14) in blauw weergegeven TAW-niveaus zijn de niveaus van het tweede vlak. In dat tweede vlak werden in de proefsleuven 2, 3 en 4 twee parallelle greppels aangetroffen die over de sleuven heen in elkaars verlengde liggen. De greppels liggen op een onderlinge afstand van gemiddeld 5 m. In die greppels werd geen enkel artefact aangetroffen waardoor een – relatieve – datering onmogelijk. Ze dateren in elk geval van voor de bouw van de woning. Maar ook op luchtfoto's of historische kaarten is geen enkele indicatie zichtbaar die een interpretatie van de greppels toelaat. De oriëntatie is haaks op de proefsleuven en haaks op de richting van de Herenstraat; mogelijk zijn het zijgrachtjes van een oude servitude / pad naar achterliggende landbouwpercelen. Verder werden in vlak twee opnieuw sporen aangetroffen van de inrit naar de garage en van de kelder van de afgebroken woning. Die verstoringen zijn blauw gearceerd aangeduid op het alle-sporenplan, fig. 13-14.

In geen enkele van de proefsleuven werden waardevolle archeologische sporen aangetroffen. Ook werd geen enkel artefact aangetroffen, werden geen aardewerkscherven gevonden en tijdens de metaaldetectie werden enkel restanten van elektriciteitskabels en een restant van een coaxkabel aangetroffen. Geen van die vondsten werd ingezameld; ze behoorden immers tot het puin van de afbraak van de woning en aanhorigheden.

5. Gemotiveerd advies

Op de percelen Bree, afdeling 1, sectie B, percelen 1344/2c (3715,65 m²), 1344a (woning: 179,77 m²), 1344b (opslagloods: 197,10 m²), totale oppervlakte = 4092,52 m², aan de Herenstraat 53 in Bree werd een landschappelijk bodemonderzoek en een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het landschappelijk bodemonderzoek wees op een redelijk verstoorde bodem waarbij over het volledige terrein opgebrachte gronden werden aangetroffen. Omdat uit het landschappelijk profiel- en proefputtenonderzoek bleek dat het terrein redelijk verstoord is en archeologische boringen omwille van de vele verhardingen en opgebrachte lagen weinig of geen resultaat zullen opleveren, werd aanbevolen enkel het proefsleuvenonderzoek verder uit te voeren. Dat proefsleuvenonderzoek, er werden 7 proefsleuven aangelegd, toonde aan dat op het terrein enkel nog sporen aanwezig waren van de recent afgebroken en in de periode 1964/1966 gebouwde woning met aanhorigheden. In elke proefsleuf werd een tweede vlak aangelegd, ca. 26 cm dieper dan het eerst aangelegde vlak. In dat tweede vlak werden opnieuw sporen van de woning en de inrit naar de garage aangetroffen en een twee parallel lopende greppels, licht westzuidwest – oostnoordoost georiënteerd, haaks op de richting van de Herenstraat. Waarschijnlijk waren dat kleine grachtjes aan de zijkanen van een pad – servitude – naar achterliggende landbouwpercelen. Er werd geen enkel interessant archeologisch spoor aangetroffen, noch artefacten. Daarom kan het terrein vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

ADVIES: Op basis van de gegevens uit het landschappelijk bodemonderzoek en het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan besloten worden dat het projectgebied geen resultaten heeft opgeleverd wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vevat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: profielkolom 3 landschappelijk bodemonderzoek

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcodes 2020C1 en 2020D231, Bree – Herenstraat 53